

Innst. O. nr. 5

(2000-2001)

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 1.mars 1946 nr. 3 om Den Norske Stats Husbank

Ot.prp. nr. 74 (1999-2000)

Til Odelstinget

1. PROPOSISJONENS HOVEDINNHOOLD

1.1 Sammendrag

I proposisjonen fremmer Kommunal- og regionaldepartementet forslag til enkelte endringer i lov 1. mars 1946 nr. 3 om Den Norske Stats Husbank. Proposisjonen bygger på et høringsnotat utarbeidet av departementet og høringsuttalelsene til dette.

2. LOVFORSLAGETS BAKGRUNN

2.1 Styrever

2.1.1 Sammendrag

Tidligere hadde Husbanken fire avdelingskontorer, men etter en omorganisering i 1998 ble antallet øket til seks. Departementet vil legge opp til at det skal oppnevnes egne styrever også for alle avdelingskontorene.

Avdelingsstyrene gir en viktig og nødvendig lokal forankring for Husbankens utlånsvirksomhet, og departementet mener således at det fortsatt er behov for å opprettholde disse. Gjennom omorganiseringen ble deler av bankens drift flyttet ut av hovedkontoret, og dette forutsetter i større grad at hovedstyret blir et koordinerende organ når det gjelder større prinsipielle saker. Det foreslås derfor at forholdet mellom hovedstyret og avdelingsstyrene presiseres i overensstemmelse med gjeldende praksis.

Loven har siden 1946 hatt en bestemmelse om at administrerende direktør og avdelingsdirektørene skal være faste medlemmer av henholdsvis hovedstyret og avdelingsstyrene. Når departementet nå foreslår å oppheve bestemmelsene, er det bl.a. for å skape klare kompetanse- og ansvarsforhold mellom hovedstyret og administrerende direktør/avdelingsstyrene og avdelingsdirektørene. Det foreslås hjemlet i loven at administrerende direktør/avdelingsdirektørene skal delta på styremøtene, men uten stemmerett.

Siden 1946 har det også vært en bestemmelse i loven om at realkredittinstitusjonene skal være representert med ett medlem i hovedstyret. Departementet mener at en slik representasjon ikke lenger behøver å være forankret i loven. Det bør være opp til den myndighet som oppnevner å velge de kandidater den til enhver tid mener er best egnet for oppgaven.

Etter departementets mening foreligger det ikke lenger tungtveiende grunner for å forelegge oppnevning av avdelingsstyrene og tilsetting av avdelingsdirektørene for Kongen. Det foreslås at denne kompetansen overføres til henholdsvis departementet og hovedstyret.

2.1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Berit Brørby, Odd Eriksen, Aud Gaundal, Einar Johansen og Leif Lund, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Lødve Solholm, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apeltun Sæle og Ivar Østberg, fra Høyre, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg, fra Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, og fra Sosialistisk Venstreparti, Helge Bjørnsen, er enig i de endringene som foreslås i proposisjonen og viser til at også høringsinstansene på generell basis har uttalt at forslagene anses formålstjenlige og at de er i pakt med tiden.

2.2 Nedleggelse av kontrollkomiteen

2.2.1 Sammendrag

Kontrollkomiteen består i dag av fem medlemmer som oppnevnes av Stortinget for fire år om gangen. Etter at bestemmelsen om den utvidede kontrollkomité ble vedtatt i 1986, har Husbanken fått styrket sin kontroll gjennom andre kontrollinstanser; Husbanken

har fått en egen uavhengig klagenemnd som har mandat til å overprøve vedtak i saker om lån og tilskudd, Riksrevisjonen har fått styrket sin forvaltningsrevisjon, Husbanken har fått ny hovedinstruks for økonomiforvaltning av departementet som presiserer hovedstyrets kontrollansvar og kravene til periodisk rapportering til departementet, og Husbankens hovedstyre vedtok i 1996 en omfattende instruks om internkontroll. Instruksen bygger på Kredittilsynets forskrift av 15. januar 1994 om intern kontroll.

Da den kontroll som kontrollkomiteen utøver i dag også ivaretas av andre instanser, foreslås det at komiteen nedlegges.

2.2.2 Komiteens merknader

Komiteen er enig i at ordningen med kontrollkomité nedlegges, og viser til at kontrollfunksjonene nå blir en mer fremtredende del av hovedstyrets arbeid, samtidig som at den kontroll som komiteen i dag utøver også ivaretas av andre instanser.

2.3 Oppheving av tinglysingsperre for eiendommer pantsatt til Husbanken

2.3.1 Sammendrag

Husbankloven har alltid hatt en bestemmelse som gjør det nødvendig med samtykke fra banken for å få tinglyst hjemmelsdokument på eiendommer banken har pant i. Det antas at behovet for en slik lovbestemmelse er minimalt i dag. Dagens lov pålegger aktørene rundt en eiendomsoverdragelse et merarbeid. En opphevelse vil effektivisere og forenkle denne prosessen, og således være mer brukervennlig.

2.3.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

2.4 Lovhjemmel til å ettergi uerholdelige fordringer på tilbakebetaling av tilskudd

2.4.1 Sammendrag

Fordringer som utløses fordi forutsetningene for tilskudd er brutt, viser seg ofte å være uerholdelige. I de tilfeller hvor det er husstander med svak økonomi, uten beslagbare midler, er det ikke grunnlag for tvangsinn drivelse av kravet som personlig fordring. Departementet foreslår derfor en bestemmelse som gir Husbanken adgang til å ettergi uerholdelige fordringer på tilbakebetaling av tilskudd.

2.4.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

2.5 Klageadgang på kommunale vedtak

2.5.1 Sammendrag

Husbanken yter lån og tilskudd til eier av bolig. Banken gir således lån og tilskudd til kommuner når midlene finansierer kommunens egne prosjekter. Kommunene kan etter søknad få lån og tilskudd som de skal låne ut videre til egne innbyggere.

De viktigste ordninger for tildeling er boligtilskudd til etablering, boligtilskudd til tilpasning av boliger for funksjonshemmede og etableringslån. De kommunale ordninger benyttes ofte sammen med ordninger som Husbanken tilbyr direkte til eier av bolig. Finansiering av en bolig vil derfor ofte bestå av et husbanklån, gitt direkte av Husbanken, og en toppfinansiering som er gitt av kommunen.

For lån og tilskudd gitt direkte av Husbanken har søkere klageadgang i henhold til forskrift gitt i medhold av husbankloven § 25. Etter samme paragraf er kommunale vedtak om lån og tilskudd, der midlene er gitt av Husbanken, unntatt fra forvaltningslovens regler. Det er således opp til den enkelte kommune å etablere klageordninger for slike vedtak. Det har vist seg at slike klageordninger i mange tilfeller ikke er etablert. Dette er uheldig, og departementet foreslår derfor at søkere gis rett til å klage også på kommunale vedtak i slike saker. Det foreslås at forvaltningslovens bestemmelser skal gjelde, men at det reguleres særskilt i husbankloven at klageinstans skal være internt i kommunen etter bestemmelsene i forvaltningsloven § 28 annet ledd første punktum.

2.5.2 Komiteens merknader

Komiteen er enig i denne endringen bl.a. på bakgrunn av rettssikkerhets- og likebehandlingshensyn.

2.6 Diverse endringer

2.6.1 Sammendrag

I forbindelse med gjeldskrisen i byfornyede borettslag i siste halvdel av 1980-tallet, vedtok Stortinget 9. juni 1994 en gjeldsordning for byfornyede borettslag i Oslo, Bergen og Trondheim. Ordningen ble i juni 1995 utvidet til også å omfatte sameier. For å kunne gjennomføre ordningene, ble det vedtatt et nytt fjerde og femte punktum i § 17 annet ledd som ga Husbanken hjemmel til å ettergi erholdelige fordringer i disse tilfellene. Begge ordningene, som er gjennomført, var tidsbestemt og har således ingen funksjon i dag. Det foreslås på denne bakgrunn at § 17 annet ledd fjerde og femte punktum oppheves.

Det foreslås til slutt enkelte språklige og lovtekniske endringer. Det foreslås bl.a. at ordene formann, nestformann og varamenn i §§ 5 og 6 byttes ut med de kjønnsnøytrale ordene leder, nestleder og varamedlemmer.

2.6.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

3. HØRINGEN

3.1 Sammendrag

Departementets notat med forslag til endringer i husbankloven ble sendt på høring 23. desember 1999. Det har kommet inn få innvendinger mot høringsforslaget. De merknader i høringsuttalelsene som knytter seg til de konkrete punkter i lovforslaget er behandlet under de respektive avsnitt i proposisjonen.

Fra de høringsinstanser som har gitt generelle uttalelser har forslaget til endringer i loven blitt positivt mottatt. Det pekes bl.a. på at forslagene anses formålstjenlige og at de er i pakt med tiden, og det gis derfor støtte til at de gjennomføres.

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

4.1 Sammendrag

Avvikling av kontrollkomiteen og reduksjon av antall medlemmer i hovedstyret gir muligheter for innsparing av møteutgifter og godtgjørelse til komiteens/styrets medlemmer.

Forslaget om klagerett på kommunale vedtak der midlene er gitt av Husbanken vil påføre de kommuner som ikke har behandlet klager noe merarbeid med å etablere organer for klagebehandling, men hensynet til rettssikkerhet og likebehandling bør etter departementets mening veie tungt. Det vil dessuten dreie seg om få saker for den enkelte kommune.

For øvrig legger departementet til grunn at lovutkastet ikke vil ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til forslaget om at forvaltningsloven skal gjelde klage på kommunale vedtak om lån og tilskudd når midlene er ytet av Husbanken. Dette vil dreie seg om svært få saker for den enkelte kommune. Komiteen antar dessuten at dette er en så liten endring at den ikke vil føre til økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

5. MERKNADER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSER

5.1 Til § 5

5.1.1 Sammendrag

Første ledd slår fast at Husbanken skal ledes av et hovedstyre på fem medlemmer. Dette er en endring i forhold til gjeldende lov, idet antall medlemmer er redusert fra syv til fem.

I henhold til annet ledd er det Kongen som oppnevner medlemmene av hovedstyret. Blant de medlemmer som oppnevnes skal det særskilt oppnevnes en leder og en nestleder. Det skal oppnevnes personlige varamedlemmer for de øvrige styremedlemmer. Det er opp til Kongen å bestemme hvilke kvalifikasjoner og hvem som skal sitte i hovedstyret. Dette er i motsetning til gjeldende lov hvor det er bestemt i loven at administrerende direktør samt en representant fra realkredittinstitusjonene skal sitte i hovedstyret. I henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 45 om likestilling mellom kjønnene (likestillingsloven) § 21 første ledd første punktum skal hvert kjønn være representert med minst 40 pst. av medlemmene. Dette gjelder også for varamedlemmer. Hovedstyrets medlemmer skal oppnevnes for en periode på fire år.

I henhold til tredje ledd første punktum skal Husbanken ha en administrerende direktør. Kompetanse til å oppnevne direktøren ligger hos Kongen. I motsetning til gjeldende lov skal ikke administrerende direktør lenger sitte som fast medlem av hovedstyret. Det framgår av annet punktum at administrerende direktør deltar i hovedstyrets møter, men uten stemmerett. Dette betyr at administrerende direktør har rett og plikt til å delta på hovedstyrets møter. Administrerende direktør har rett til å delta i styrets behandling av saker og rett til å uttale seg, men har ingen stemmerett.

5.1.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til de foreslåtte endringene av § 5.

5.2 Til § 6

5.2.1 Sammendrag

I henhold til første ledd første punktum skal hvert regionkontor ha et styre på tre medlemmer. Annet punktum bestemmer at det er departementet som skal oppnevne regionstyrenes medlemmer. Dette er nytt i forhold til gjeldende rett, idet kompetansen nå er overført fra Kongen til departementet. Av disse tre skal det særskilt oppnevnes leder samt to øvrige medlemmer, alle med personlige varamedlemmer. I henhold til likestillingsloven § 21 første ledd annet punktum skal begge kjønn være representert i styret med 2 eller 3 medlemmer. Dette gjelder også for varamedlemmer. Oppnevning av styremedlemmer skjer i henhold til tredje punktum for fire år om gangen.

I henhold til annet ledd framkommer hvilken kompetanse og hvilket ansvar regionstyrene skal ha. Dette er i tråd med gjeldende praksis, men gir en klarere avgrensning av gjeldende regelverk. Regionstyrenes kompetanse begrenses her til å fatte vedtak i saker om lån og tilskudd. I henhold til annet ledd annet punktum kan regionstyrene også fatte vedtak i andre saker, men det kreves da at det er gitt fullmakt til dette fra hovedstyret.

Tredje ledd første punktum fastslår at hvert regionkontor skal ha en regiondirektør. Nytt i forhold til gjeldende lov er at regiondirektøren skal tilsettes av Husbankens hovedstyre. I likhet med bestemmelsen om administrerende direktør skal regiondirektørene, i henhold til annet punktum, ha tilsvarende plikt til å delta i regionstyrets møter, men uten stemmerett.

5.2.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til de foreslåtte endringene av § 6.

5.3 Til § 19

5.3.1 Sammendrag

Det foreslås en ny bestemmelse som gir Husbanken hjemmel til å ettergi fordring på tilbakebetaling av tilskudd i den utstrekning fordringen er uerholdelig. Loven har allerede en tilsvarende hjemmel når det gjelder avskrivning av tap på lån hvor fordringen er uerholdelig. Med betegnelsen "uerholdelig" menes at debitor mangler betalingsevne og at kreditors krav overstiger pantets verdi slik at fordringen må anses som tapt. Bestemmelsen bringes i overensstemmelse med kommentarene til bevilgningsreglementet.

5.3.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til de foreslåtte endringene av § 19.

5.4 Til § 20

5.4.1 Sammendrag

Forslaget i første ledd annet punktum er ment som en språklig forbedring.

Annet ledd første punktum gir lånsøkere rett til å klage på kommunale vedtak om tildeling, utmåling, avvisning og avslag på lån og tilskudd der midlene er ytet av Husbanken. Her er det forvaltningslovens regler som skal gjelde. Vedtak vedrørende forvaltning av lån er således ikke gjenstand for klage. Disse anses som forretningsmessige avgjørelser i løpende kontraktsforhold. Klageadgangen er således avgrenset tilsvarende det som gjelder for vedtak fattet av Husbanken direkte, jf. forskrift for klagenemnda for Husbanken § 2.

I henhold til annet ledd annet punktum skal klageinstans for klage på ovennevnte vedtak være i henhold til forvaltningsloven § 28 annet ledd første punktum. Det betyr at klageinstans kan være kommunestyret, formannskapet eller særskilt klagenemnd. Hensikten med bestemmelsen er å klargjøre at det er en annen klageordning på de kommunale vedtak i slike saker enn på Husbankens vedtak. Det vil være opp til den enkelte kommune å tilpasse dette til de lokale forhold.

Det vil således ikke være hjemmel til å påklage de kommunale vedtakene til Husbankens klagenemnd.

5.4.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til de foreslåtte endringene av § 20.

6. IKRAFTTREDELSE

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelser i loven skal tre i kraft til ulike tider.

7. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 1. mars 1946 nr. 3 om Den Norske Stats Husbank

I

I lov 1. mars 1946 nr. 3 om Den Norske Stats Husbank gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd bokstav c skal lyde:

å bevilge eller garantere byggelån i henhold til § 13.

§ 1 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Departementet fastsetter ved forskrift i hvilken grad §§ 10 til 15 skal gjøres gjeldende for slike lån og garantier.

§ 4 annet ledd skal lyde:

Med samtykke av departementet kan banken opprette *regionkontorer* og filialer på steder hvor det anses formålstjenlig.

§ 5 skal lyde:

Banken ledes av et hovedstyre på *fem* medlemmer.

Kongen *oppnevner medlemmene*, herunder *leder* og *nestleder*, alle med personlige *varamedlemmer*. *Oppnevningen* skjer for fire år om gangen.

Banken skal ha en administrerende direktør som tilsettes av Kongen med en oppsigelsesfrist på seks måneder. Administrerende direktør deltar i hovedstyrets møter, men uten stemmerett.

§ 6 skal lyde:

Hvert *regionkontor* skal ha et *regionstyre* på tre medlemmer. *Departementet* oppnevner medlemmene, herunder *leder*, alle med personlige *varamedlemmer*. Oppnevningen skjer for fire år om gangen.

Regionstyret kan treffe *vedtak om lån og tilskudd, innen rammen av fullmakter, retningslinjer og instruks* som blir gitt av *hovedstyret*. *Hovedstyret* kan også gi *regionstyret fullmakt til å treffe vedtak i andre saker*.

Hvert *regionkontor* skal ha en *regiondirektør* som tilsettes av *hovedstyret* med en *oppsigelsesfrist på seks måneder*. *Regiondirektøren* deltar i *regionstyrets møter, men uten stemmerett*.

Nåværende § 8 oppheves.

Nåværende §§ 9, 10, 13 og 13a blir §§ 8, 9, 10 og 11.

§ 8 skal lyde:

Departementet treffer bestemmelse om revisjon av bankens regnskaper og fører ellers på statens vegne tilsyn med dens virksomhet.

Hovedstyret har ansvar for *regnskapsførselen*. *Kalenderåret er regnskapsår, og årets regnskap skal være ferdig innen utgangen av mars*.

Hovedstyret sender minst hvert *kvartal* til *departementet* et *utdrag* av bankens regnskaper og hvert år en rapport om dens virksomhet. Riksrevisjonen fører kontroll med virksomheten etter instruks som fastsettes av Stortinget.

§ 11 annet ledd skal lyde:

Hvor *regionkontor* er opprettet, bevilger *regionstyret* lån som gjelder for eiendommer i *regionen innenfor rammer som fastsettes av hovedstyret*.

Nåværende §§ 15, 16 og 17 blir §§ 12, 13 og 14.

§ 13 fjerde og femte ledd skal lyde:

For garanti som nevnt i første ledd får bestemmelsene i §§ 10 til 12 tilsvarende anvendelse.

Nærmere regler om låne- og garantiordningen fastsettes i forskrifter etter § 21.

§ 14 annet ledd fjerde og femte punktum oppheves. Sjette punktum blir fjerde punktum.

Nåværende § 18 blir § 15.

Nåværende § 19 oppheves.

Nåværende §§ 23, 23 a og 23 b blir §§ 16, 17 og 18.

I kapittel IV skal § 19 lyde:

Fordring på tilbakebetaling av tilskudd kan ettergis i den utstrekning fordringen anses uerholdelig.

Nåværende § 25 blir § 20 og skal lyde:

Forvaltningslovens regler om klage og omgjøring kommer ikke til anvendelse på Husbankens vedtak om lån eller tilskudd. *For slike vedtak kan departementet fastsette forskrifter om særskilte klageordninger*.

Kommunale vedtak om tildeling, utmåling, avvisning og avslag på lån eller tilskudd er gjenstand for klage i henhold til forvaltningslovens regler. Klageinstans skal være som nevnt i forvaltningsloven § 28 annet ledd første punktum.

Nåværende §§ 26 og 27 blir §§ 21 og 22.

Nåværende kapittel II Bankens innlån og kapittel IV Bankens utlån slås sammen og blir kapittel II Bankens innlån og utlån og skal inneholde §§ 9 til 15. Nåværende kapittel III Husnemnder og takstnemnder oppheves. Nåværende kapittel V Bostøtte blir kapittel III og skal inneholde §§ 16 til 18. Nåværende kapittel VI Forskjellige bestemmelser blir kapittel IV og skal inneholde §§ 19 til 22.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser i loven til forskjellig tid.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 19. oktober 2000

Berit Brørby
leder

Aud Gaundal
ordfører

Erna Solberg
sekretær